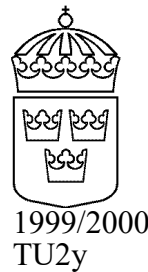

Trafikutskottets yttrande

1999/2000:TU2y

Preliminära ramar för utgiftsområde 22 Kommunikationer

Till finansutskottet

Finansutskottet beslöt den 27 april 2000 att bereda övriga berörda utskott tillfälle att yttra sig över 2000 års ekonomiska vårproposition (1999/2000:100), i vad avser den ekonomiska politiken och utgiftstaket m.m. (yrkandena 1–6) och skattefrågor (yrkandena 40–42) jämte de motioner som kan komma att väckas, allt i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde.

I detta yttrande behandlar trafikutskottet yrkande 6 i propositionens förslag till riksdagsbeslut, innebärande att riksdagen godkänner den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för åren 2001–2003 enligt tabell 7.1 i propositionen som riktlinje för regeringens budgetarbete.

Vidare behandlar utskottet följande motioner:

- 1999/2000:Fi12 yrkande 6 (delvis) av Bo Lundgren m.fl. (m),
- 1999/2000:Fi13 yrkande 3 (delvis) av Alf Svensson m.fl. (kd),
- 1999/2000:Fi14 yrkandena 11 och 17 (delvis) av Lennart Daléus m.fl. (c),
- 1999/2000:Fi15 yrkande 6 (delvis) och yrkande 18 av Lars Leijonborg m.fl. (fp),
- 1999/2000:Fi18 av Elizabeth Nyström (m),
- 1999/2000:Fi19 av Jeppe Johnsson (m),
- 1999/2000:Fi20 av Anders G Högmark (m),
- 1999/2000:Fi21 av Lars Hjertén och Lars Lindersson (båda m),
- 1999/2000:Fi24 yrkande 2 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m),
- 1999/2000:Fi26 av Anders Sjölund och Ola Sundell (m),
- 1999/2000:Fi27 av Nils Fredrik Aurelius och Leif Carlsson (båda m),
- 1999/2000:Fi32 av Inga Berggren m.fl. (m),
- 1999/2000:Fi35 av Lisbeth Staaf-Igelström (s),
- 1999/2000:Fi36 av Elver Jonsson (fp),
- 1999/2000:Fi37 av Carin Lundberg och Rinaldo Karlsson (båda s).

Preliminära ramar för utgiftsområde 22

Utgiftsområdet omfattar verksamheterna investeringar i samt drift och underhåll av vägar och järnvägar samt även sjöfart, luftfart, post, telekommunikationer, forskning och övergripande informationsteknikfrågor.

Regeringens förslag

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområden under åren 2001–2003 enligt tabell 7.1 i propositionen. Under ett totalt utgiftstak för staten för nämnda tre år återfinns en fördelning på 27 utgiftsområden. För utgiftsområde 22 Kommunikationer föreslås ramar om 24 651 miljoner kronor för år 2001, 25 087 miljoner kronor för år 2002 och 26 078 miljoner kronor för år 2003.

De utgiftsnivåer som regeringen föreslår för åren 2001–2003 innebär i huvudsak ett fortsatt genomförande av de åtgärder som ingår i den nationella väghållningsplanen, i stomnätsplanen för järnvägar och i länsplaner för regional transportinfrastruktur.

Regeringens förslag innebär att vissa planerade åtgärder i de fastställda investeringsplanerna inte kommer att kunna genomföras under perioden 2001–2003. Det är dock regeringens ambition att upprätthålla en fortsatt god väg- och järnvägsstandard genom att anvisa en nivå på drift- och underhållsinsatser under perioden som motsvarar minst ramarna i den nuvarande nationella väghållningsplanen och stomnätsplanen. Regeringen avser även att skapa förutsättningar för ökad bärighet, tjälsäkring och rekonstruktion av det regionala vägnätet.

Regeringen anser att det är angeläget att påskynda satsningen för höjd bärighet och utökad lastprofil på järnväg. För att möjliggöra ett samverkande effektivt tågssystem i södra Sverige och på Själland påbörjas omgående planeringen av en elektrifiering av Blekinge kustbana så att en elektrifiering kan genomföras med början år 2004.

Regeringens åtgärder för ökad trafiksäkerhet på vägnätet enligt 11-punktsprogrammet kommer att fullföljas under perioden. Medel kommer därför även de närmaste åren att omprioriteras från byggande av stamvägar till riktade trafiksäkerhetsåtgärder på stamvägnätet. Den år 1999 påbörjade satsningen på riktade trafiksäkerhetsåtgärder på det övriga vägnätet, för 400 miljoner kronor, fullföljs.

I beräkningen av anslagsnivån på området ingår att Vägverket får använda de offentlighetsrättsliga avgifter för myndighetsutövning som verket tidigare inte disponerat för att finansiera denna myndighetsverksamhet.

Regeringen avsätter i anslutning till det nationella IT-infrastrukturprogrammet 2,6 miljarder kronor i stöd till de delar av transportnätet som inte kommer till stånd på kommersiella grunder. Vidare överväger regeringen en särskild skattelättnad för utgifter för anslutning för datakommunikation som innebär en väsentlig kapacitetshöjning och ett stöd till kommuner för att möjliggöra abonnentanslutning med hög överföringskapacitet i glest bebyggda områden genom lokala transport- och accessnät. Den sammanlagda summan för stödet till kommunerna och skattelättnaden motsvarar 3,2 miljarder kronor.

År 2003 beräknas utgiftsområdet tillföras 500 miljoner kronor. Ambitionsökningen avser i första hand drift-, bärighets- och underhållsåtgärder för statliga vägar och järnvägar.

Partimotioner

I motion Fi12 framhåller Bo Lundgren m.fl. (m) att som övergripande strategi måste transportpolitiken grundas på efterfrågan på miljöanpassade transporter. Den underdimensionerade infrastrukturen i Sverige utgör ett hinder för företagens expansion och medför svårigheter vid nyetableringar. Det är anmärkningsvärt att regeringen inte investerar i ny infrastruktur utan i stället anslår för lite medel för att göra det möjligt att bibehålla infrastrukturen intakt.

Moderata samlingspartiet vill därför öka anslagen med 14 miljarder kronor under perioden 2001–2003 för att påbörja ett särskilt vägutbyggnadsprogram. Ökningen av anslaget skall också gå till att förbättra det eftersatta underhållet. Mot bakgrund av den bekymmersamma situationen i Stockholmsområdet bör en del av medlen utnyttjas för investeringar där.

Alf Svensson m.fl. (kd) framhåller i motion Fi13 att Kristdemokraterna i motionen gör en satsning på den väg- och järnvägsinfrastruktur som nu snabbt förfaller. För investeringar, främst vägar men också järnvägar, avsätts 11 miljarder kronor mer än vad regeringen föreslår under treårsperioden. Huvuddelen av beloppet skall användas till skuggtullar för PPP-projekt (Public Private Partnership). Kristdemokraterna avsätter vidare nästan 3 miljarder kronor mer än regeringen för underhåll och upprustning av vägar och järnvägar under perioden 2001–2003. Vidare framhålls att sjöfartsstödet bör lyftas ur budgetens kostnadssida och omvandlas till ett s.k. nettostöd.

Centerpartiet vill ha livskraft i hela landet framhåller Lennart Daléus m.fl. (c) i motion Fi14. På många håll är vägtrafik det enda realistiska kommunikationsmedlet för människor och gods. Samtidigt förfaller det svenska vägnätet med stora kostnader som följd för människor och företag.

Under åren 2001–2003 avsätter Centerpartiet 4 500 miljoner kronor mer än vad regeringen gör på bärighetshöjande åtgärder och på drift och underhåll av det svenska vägnätet. Detta är ett första steg i en 10-årsplan för att ta igen det eftersatta underhållet av det svenska vägnätet.

Lars Leijonborg m.fl. (fp) framhåller i motion Fi15 att vägkvaliteten inte är acceptabel i stora delar av landet. Det leder till stora svårigheter för enskilda och för näringslivet, inte minst skogsindustrin. Folkpartiet liberalerna motsätter sig den neddragning av väganslagen som regeringen föreslår och föreslår i stället en viss höjning. I motionen pekas särskilt tjälskadesäkring av vägnätet ut som en viktig åtgärd.

Folkpartiet anser att en avgörande förutsättning för att en uthållig och balanserad tillväxt av jobb och företagande skall komma till stånd är att trafikfrågorna får en lösning i framför allt Stockholmsregionen men också till viss del i Göteborgsområdet. Folkpartiet föreslår därför en satsning under två år på fyra miljarder kronor som tillsammans med ordinarie anslag till Vägverket och s.k. PPP-finansiering kan få fart på infrastrukturinvesteringarna i Stockholm och Göteborg.

Enskilda motioner

I motionerna Fi18 (m), Fi19 (m), Fi20 (m), Fi21 (m), Fi24 (m), Fi26 (m), Fi27 (m), Fi32 (m), Fi35 (s), Fi36 (fp) och Fi37 (s) framhålls att det är nödvändigt med förstärkta insatser på vägnätet. I vissa motioner föreslås att ramen för utgiftsområde 22 Kommunikationer höjs jämfört med regeringens förslag. I andra motioner föreslås att en omfördelning av medel inom utgiftsområdet görs så att mer resurser kan tillföras vägarna. Alternativa finansieringsformer förordas också för att möjliggöra ökade insatser. I motionerna ges exempel på vägar och regioner där behoven av åtgärder inom vägområdet är stora.

Trafikutskottets ställningstagande

Riksdagen beslutade i mars 1997 (prop. 1996/97:53, bet. 1996/97:TU7, rskr. 1996/97:174) om en utveckling av transportinfrastrukturen som skall främja ett miljöanpassat och trafiksäkert transportsystem och bidra till tillväxt och sysselsättning i alla delar av landet. Sammanlagt skulle 190 miljarder kronor användas för att förverkliga inriktningen under perioden 1998–2007.

I tabellen nedan redovisas regeringens förslag till ramar för utgiftsområde 22 Kommunikationer för åren 2001–2003 samt de olika partiernas förslag till ändringar i förhållande till regeringens förslag.

Miljoner kronor

	2001	2002	2003
Regeringen	24 651	25 087	26 078
Moderata samlingspartiet	-42	+2 765	+5 170
Kristdemokraterna	+5 990	+2 990	+4 510
Centerpartiet	+800	+900	+1 000
Folkpartiet liberalerna	-355	+1 945	-1 055

Som framgår av tabellen vill Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet liberalerna under perioden 2001–2003 avsätta mer pengar till utgiftsområde 22 Kommunikationer. De ökade resurserna skall enligt dessa partier i huvudsak gå till ökade insatser på vägområdet och då framför allt till undehållsinsatser.

Utskottet vill först erinra om att avsikten med vårpropositionen är att presentera regeringens förslag till preliminär fördelning av statens utgifter på utgiftsområden. I budgetpropositionen som kommer att föreläggas riksdagen i september 2000 kommer regeringen att föreslå hur bl.a. ramen för utgiftsområde 22 Kommunikationer fördelas på anslag. Regeringen kommer sedan i december samma år att i regleringsbrev besluta om hur anslagen skall fördelas på olika anslagposter. Det går därför inte nu att presentera regeringens syn på hur utgiftsramen skall fördelas på olika ändamål, t.ex. vägar och järnvägar.

I förhållande till ramen för år 2000 innebär regeringens förslag till ram för 2001 en minskning med 881 miljoner kronor. Dessa siffror ger emellertid

ingen rättvisande jämförelse. I ramen för budgetåret 2000 ingår nämligen anslaget A6 Nationellt investeringsprogram för infrastrukturutveckling (1 650 miljoner kronor). Anslaget har i huvudsak använts för att finansiera återbetalning av lån och andra åtaganden inom ramen för storstadsöverenskommelserna i Stockholm och Göteborg. Anslaget har inte påverkat Vägverkets och Banverkets verksamheter åren 1999 och 2000. Det har varit regeringens avsikt att anslaget endast skulle finnas i två år för detta särskilda ändamål.

För att kunna jämföra åren 2000 och 2001 bör således ramen för år 2000 minskas med 1 650 miljoner kronor. Om detta görs ser man att ramen för år 2001 i löpande priser är närmare 800 miljoner kronor större än ramen för år 2000.

Av vårpropositionen framgår att regeringen anser att Vägverket bör få använda de offentligrättsliga avgifter för myndighetsutövning som verket tidigare inte disponerat. Därmed räknar regeringen med att 500 miljoner kronor frigörs. Dessa medel kan användas för andra ändamål inom utgiftsområdet, t.ex. vägar och järnvägar.

Sammantaget finns det således ett ökat ekonomiskt utrymme inom utgiftsområde 22 år 2001 jämfört med år 2000.

Utskottet delar den uppfattning som framförs i flera motioner, nämligen att till följd av bristande underhåll är stora delar av vägnätet inte av den standard som vore önskvärd. Brister i vägstandarden innebär inte bara försämrad framkomlighet utan får också icke önskvärda trafiksäkerhets- och miljökonsekvenser.

Av vårpropositionen framgår att regeringen anser att det ökade utrymmet bl.a. skall användas för att anvisa en anslagsnivå för drift- och underhållsinsatser på både väg och järnväg som minst motsvarar den i gällande planer. Förutsättningar skall skapas för ökad bärighet, tjälsäkring och rekonstruktion av det regionala vägnätet. Det är vidare enligt propositionen angeläget att påskynda satsningen för höjd bärighet och utökad lastprofil på järnväg. Planeringen av elektrifieringen av Blekinge kustbana skall omgående påbörjas. Regeringens åtgärder för ökad trafiksäkerhet på vägnätet enligt 11-punktsprogrammet kommer att fullföljas under perioden.

Frågan om alternativ finansiering av infrastruktur har väckts i flera motioner. Utskottet har erfarit att det för närvarande inom Regeringskansliet pågår ett arbete med att utreda möjligheterna till alternativ finansiering. Utredningen kommer att presentera sina förslag under hösten år 2000. Utredningens förslag kan innebära att det blir möjligt att genomföra vissa planerade infrastrukturinvesteringar i en snabbare takt än vad ramarna tillåter.

Utskottet anser att det krävs ökade insatser för vägunderhåll. Som framgår av redovisningen ovan ger regeringens förslag till utgiftsram för nästa år ett visst ökat ekonomiskt utrymme jämfört med i år. Enligt utskottets mening krävs det ett ännu större utrymme om det skall vara möjligt att komma till rätta med de problem som finns främst vad gäller vägunderhållet. Utskottet förutsätter att regeringen kan skapa ett sådant ökat utrymme.

Utskottet delar regeringens bedömning av vilka prioriteringar som bör göras. Det betyder bl.a. ökade underhållsinsatser på både väg och järnväg och

att 11-punktsprogrammet för ökad trafiksäkerhet skall genomföras. Hur mycket som skall anvisas på olika ändamål kommer att redovisas i budgetpropositionen.

I flera motioner pekas på behovet av väg- och järnvägssatsningar i olika delar av landet. Utskottet vill med anledning härav erinra om att regeringen senare avser att presentera en proposition om inriktningen av åtgärder för infrastrukturen. Denna proposition bör enligt utskottets mening avvaktas.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker trafikutskottet för sin del regeringens förslag till utgiftsramar för utgiftsområde 22 Kommunikationer för åren 2001–2003. Trafikutskottet anser att riksdagen bör avslå motionerna Fi12 (m) yrkande 6 (delvis), Fi13 (kd) yrkande 3 (delvis), Fi14 (c) yrkandena 11 och 17 (delvis), Fi15 (fp) yrkandena 6 (delvis) och 18, Fi18 (m), Fi19 (m), Fi20 (m), Fi21 (m), Fi24 (m) yrkande 2, Fi26 (m), Fi27 (m), Fi32 (m), Fi35 (s), Fi36 (fp) och Fi37 (s).

Stockholm den 11 maj 2000

På trafikutskottets vägnar

Monica Öhman

I beslutet har deltagit: Monica Öhman (s), Sven Bergström (c), Per-Richard Molén (m), Jarl Lander (s), Hans Stenberg (s), Johnny Gylling (kd), Tom Heyman (m), Krister Örnfjäder (s), Lars Björkman (m), Monica Green (s), Inger Segelström (s), Stig Eriksson (v), Birgitta Wistrand (m), Mikael Johansson (mp), Sture Arnesson (v) och Eva Flyborg (fp).

Avvikande meningar

1. Preliminära ramar för utgiftsområde 22 Kommunikationer

Per-Richard Molén, Tom Heyman, Lars Björkman och Birgitta Wistrand (alla m) anför:

Moderaterna samlingspartiet anser att som övergripande strategi måste transportpolitiken grundas på efterfrågan på miljöanpassade transporter. Den underdimensionerade infrastrukturen i Sverige utgör ett hinder för företagens expansion och medför svårigheter vid nyetableringar. Regeringens förslag till utgiftsnivåer innebär att vissa planerade åtgärder i de fastställda investeringsplanerna inte kommer att genomföras under perioden 2001–2003. Det är mycket anmärkningsvärt att regeringen inte investerar i ny infrastruktur och inte heller anslår tillräckliga medel för att göra det möjligt att bibehålla infrastrukturen intakt.

Moderaterna vill därför öka anslagen med 14 miljarder kronor under perioden 2001–2003 för att påbörja ett särskilt vägutbyggnadsprogram. Ökningen av anslaget skall också gå till att förbättra det eftersatta underhållet. Mot

bakgrund av den bekymmersamma situationen i Stockholmsområdet bör en del av medlen utnyttjas för investeringar där. I regeringens förslag antyds det att medel lyfts från väg till järnväg. Därvidlag bör ”tredje spåret” i Stockholm som är av riksintresse prioriteras.

Ramen för utgiftsområde 22 Kommunikationer bör för åren 2001–2003 beräknas till 24 609 miljoner kronor, 27 852 miljoner kronor respektive 31 248 miljoner kronor. Riksdagen bör således bifalla motion Fi12 (m) yrkande 6 i denna del. Regeringens förslag till utgiftsramar och övriga nu behandlade motionsyrkanden bör avslås. De motioner som begär att mer resurser satsas på väginvesteringar och vägunderhåll blir dock till väsentlig del tillgodosedda.

2. Preliminära ramar för utgiftsområde 22 Kommunikationer

Johnny Gylling (kd) anför:

Kristdemokraterna anser det nödvändigt att göra en storsatsning på den väg- och järnvägsinfrastruktur som nu snabbt förfaller. För investeringar, främst vägar men också järnvägar, avsätter vi 11 miljarder kronor mer än vad regeringen föreslår under treårsperioden. Huvuddelen av beloppet skall användas till skuggtullar för PPP-projekt (Public Private Partnership). Även övriga nyinvesteringar och reinvesteringar på de starkt nedslitna riks- och länsvägarna samt satsningar på järnvägsnätet ryms inom anslaget.

Kristdemokraterna avsätter vidare nästan 3 miljarder kronor mer än regeringen för underhåll och upprustning av vägar och järnvägar under perioden 2001–2003. Av dessa extra medel går 2 500 miljoner kronor till vägar och 450 miljoner kronor till järnvägar.

Vi anser vidare att sjöfartsstödet på sikt bör lyftas ur budgetens kostnads-sida och omvandlas till ett s.k. nettostöd, vilket var den modell som näringen själv önskade få och som även utlovades av den socialdemokratiska regeringen. Dessutom bör frågor om tonnageskatt och utbildningsstöd till praktik ombord snarast resultera i konkreta förslag från regeringen. Sjöfartspolitikerna måste vara långsiktig och bygga på lika villkor mellan EU-länderna i första hand.

Vi föreslår att ramen för utgiftsområde 22 Kommunikationer för åren 2001–2003 beräknas till 30 641 miljoner kronor, 28 077 miljoner kronor respektive 30 588 miljoner kronor. Riksdagen bör bifalla motion Fi13 (kd) yrkande 3 i denna del. Regeringens förslag till utgiftsramar och övriga nu behandlade motionsyrkanden bör avslås. De motioner som begär att mer resurser satsas på väginvesteringar och vägunderhåll blir dock till väsentlig del tillgodosedda.

3. Preliminära ramar för utgiftsområde 22 Kommunikationer

Sven Bergström (c) anför:

Centerpartiet vill ha livskraft i hela landet, vilket kräver ett väl utbyggt och underhållet väg- och järnvägsnät. Staten har det samlade ansvaret för infrastrukturen. På många håll är vägtrafik det enda realistiska kommunikations-

medlet för människor och gods. Samtidigt förfaller det svenska vägnätet med stora kostnader som följd för människor och företag. Staten måste ta sitt ansvar och rätta till de brister som finns i dagens vägnät.

Regeringen aviserar inga nya pengar till utgiftsområdet förrän år 2003. Fram till dess kommer vi att ha upplevt ytterligare tre tjällossningssäsonger. Tjällossningarna kommer även fortsättningsvis att urholka det svenska vägkapitalet och åsamka företag och privatpersoner kostnader på flera miljarder kronor. Även trafiksäkerheten försämras med dåliga vägar. Skall vi kunna nå den av riksdagen uppsatta nollvisionen krävs säkra vägar. Under åren 2001–2003 vill Centerpartiet avsätta 4 500 miljoner kronor mer än vad regeringen gör på bärighetshöjande åtgärder och på drift och underhåll av det svenska vägnätet. Detta är ett första steg i en 10-årsplan för att ta igen det eftersatta underhållet av det svenska vägnätet.

Riksdagen bör för åren 2001–2003 beräkna ramen för utgiftsområde 22 Kommunikationer till 25 451 miljoner kronor, 25 987 miljoner kronor respektive 27 078 miljoner kronor. Motion Fi14 (c) yrkandena 11 och 17 (delvis) bör därmed bifallas av riksdagen medan regeringens förslag till utgiftsramar och övriga nu behandlade motioner bör avslås. De motioner som begär förstärkta insatser för vägunderhållet blir dock tillgodosedda.

4. Preliminära ramar för utgiftsområde 22 Kommunikationer

Eva Flyborg (fp) anför:

Den svenska vägkvaliteten är inte acceptabel i stora delar av landet. Det leder till stora svårigheter för enskilda och näringslivet, inte minst för skogsindustrin. Det är inte möjligt att fortsätta att dra ner anslagen till vägarna. Vi motsätter oss den neddragning av väganslagen som regeringen förordar och föreslår i stället att väganslagen, i jämförelse med regeringens förslag, skall vara 750 miljoner kronor större vart och ett av åren 2001, 2002 och 2003. Vi vill särskilt peka ut tjälskadesäkring av vägnätet som en angelägen åtgärd.

En avgörande förutsättning för att en uthållig och balanserad tillväxt av jobb och företagande skall komma till stånd är att trafikfrågorna kan få en lösning i Göteborgs- och Stockholmsområdena. Folkpartiet föreslår en satsning under två år på 4 miljarder kronor som tillsammans med ordinarie anslag till Vägverket och s.k. PPP-finansiering kan få fart på infrastrukturinvesteringarna i Stockholm och Göteborg.

Riksdagen bör för åren 2001–2003 beräkna ramen för utgiftsområde 22 Kommunikationer till 24 296 miljoner kronor, 27 032 miljoner kronor respektive 25 023 miljoner kronor. Riksdagen bör således bifalla motion Fi15 (fp) yrkandena 6 (delvis) och 18 medan regeringens förslag till utgiftsramar och övriga nu behandlade motionsyrkanden bör avslås. Flera av dessa yrkanden blir dock tillgodosedda.